KIRÂATLER MES’ELESİ (3)

(...dünden devam)

Hiç kuşkusuz, ihtilâfları anlam üzerinde değil, eş anlamlı kelimeler üzerinde idi. Gel anlamını veren □□□□□□□□(helumme), □□□□□□□□(te‘âl) □□□□□□□□(akbil) gibi. Nitekim Abdullah ibn Mes‘ûd: *‘Ben okuyucuları dinledim, onları birbirine yakın buldum. Bildiğiniz gibi okuyunuz, ancak tenattu‘ (yapmacık, kelimeleri boğazdan getirme)den sakının. Bu okuyuş farkı, birinizin*
□□□□□□□□
(helumme) veya
□□□□□□□□
(te‘âle) demesi gibidir’
dediği rivayet edilir. Yine Abdullah ibn Mes‘ûd
: “Kur’ân
’ı bir harf üzerinde okuyan, o harften başka bir harfe dönmesin” demiştir. Muhakkak ki İbn Mes‘ûd’un bu sözü ile: “Kur’ân
’ı emir ve nehy ifade eden kelimelerle okuyan kimse, (aynı âyeti) va‘d ve vaîd ifâde eden kelimelerle yahut va‘d ve va‘îd ifade eden âyeti, kıssa (öykü) anlatan kelimelerle okumasın” demek istememiştir. Harften maksat kırâattir, yani lafızlardır (Onun sözünün anlamı, bir âyeti, belli lafızlarla okuyan, onları eş anlamlı başka kelimelerle okumasın, demektir).

Nitekim A‘meş’in rivayetinde Hz. Enes: “□□□□ □□□□□□ □□□□ □□□□□ □□ □□□□□□□□ □□□□□ □□”□□ âyetini “
□□□□ □□□□□□ □□□□ □□□□□ □□ □□□□□□□□ □□□□□ □□□□
” şeklinde okumuş; kendisine,

– Doğrusu “□□□□□□” değil mi? demişler.

– □□□□□□□□□□(ve akvemu), □□□□□□□□□(ve asvebu), □□□□□□□□□(ve ehdâ) hepsi birdir, (aynı anlamdadır) demiştir.

Muhammed ibn Humeyd er-Râzî-Hakkâm-Anbese-Leys yoluyla, Mücâhid’in de Kur’ân’ı beş harf ile okuduğu bize ulaşmıştır. Sa‘îd ibn Cübeyr
’in de Kur’ân

'ı iki harf üzere, Yezîd ibn Velîd'in de Kur'ân
'ı üç harf üzere okuduğu rivayet edilmiştir. Şimdi harften maksat, bazılarının sandığı gibi emir, nehiy, va'd, va'îd, cedel, kasas, mesel olsaydı, Kur'ân
'ı beş harf üzere okuyan Mücâhid'in, yahut iki harf üzere okuyan Sa'îd ibn Cübeyr'in, yahut üç harf üzere okuyan Yezîd ibn Velîd'in diğer anlamları bilmedikleri anlaşılır ki bu, onların bilinen kişiliklerine aykırı düşer.

Muhammed şöyle demiş: "Bize haber verildiğine göre Cebrâîl ve Mîkâîl Hz. Peygamber'e geldiler. Cebrâîl,
Peygamber'e
"Kur'ân
'ı üç harf üzere oku!"
dedi. Mîkâîl Cebrâîl'e artırmasını söyledi. Cebrâîl:
"Kur'ân
'ı üç harf üzere oku!"
dedi. Mîkâîl, artırmasını söyledi. Söyleye söyleye, okuma yedi harfe çıkarıldı. Bu haberi aktaran Muhammed şöyle devam etmiş: Bu harfler, helâl, haram, emir, nehy konusunda ayrılık göstermez. Hepsi aynı anlamı verir. Bu, tıpkı "gel" anlamını veren
"te'âl, helumme
ve
akbil"
sözcükleri gibidir. Bizim kırâatimizde "
□□□□□ □□□□□□□□ □□□ □□□□ □□
" âyeti, Abdullah ibn Mes'ûd
'un kırâatinde "
□□□□□ □□□□□ □□□ □□□□ □□
" şeklindedir (Câmi'u'l-beyân: 1/27).

(devamı yarın..)